

Magdalena Budyn-Kulik

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

magdalena.budyn-kulik@poczta.umcs.lublin.pl

Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 kwietnia 2017 r. (II AKa 191/16, LEX nr 2295144)

*Commentary on the Verdict of the Court of Appeal in Szczecin of
April 26, 2017 (II AKa 191/16, LEX No. 2295144)*

STRESZCZENIE

Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 26 kwietnia 2017 r. (II AKa 191/16, LEX nr 2295144) przyjął, że sprawca popełnił zabójstwo z zamiarem bezpośrednim. Uznał, że zabicie bliskiej osoby, z chęci zysku, mieści się w znamieniu motywacji zasługującej na szczególne potępienie. Glosa ma charakter mieszany: po części aprobujący, po części krytyczny. Na aprobatę zasługuje trafne uznanie motywacji ekonomicznej (*in abstracto*) za zasługującą na szczególne potępienie oraz próba odniesienia się przez sąd do całego tła motywacyjnego. Część krytyczna dotyczy kwestii podstawowych, związanych z procesem decyzyjnym sądu, zmierzającym do odtworzenia strony podmiotowej i przypisania jej sprawy. Glosowany wyrok stanowi przykład braku umiejętności radzenia sobie sądów z uzasadnianiem przypisywania strony podmiotowej.

Słowa kluczowe: motywacja zasługująca na szczególne potępienie; zamiar bezpośredni; zamiar ewentualny

I. Oskarżony, zadając pokrzywdzonej niespodziewany silny cios w głowę narzędziem, które, jak sam określił, miało wygląd młotka, działał z zamiarem pozbawienia życia.

II. Oskarżony, który zabił bliską, ufającą mu osobę, zrobił to jednocześnie na krótko przed pójściem do więzienia, tak aby poprawić sobie swój byt, by mieć za co „pić i ćpać”, działał w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie.

III. Posłużenie się przez sprawcę skradzioną kartą bankomatową wraz z kodem (kluczem elektronicznym) w celu pobrania wbrew woli właściciela pieniędzy z bankomatu, wyczerpuje znamiona kradzieży z włamaniem w rozumieniu art. 279 § 1 k.k.

***

Niniejsza glosa dotyczy dwóch pierwszych tez. Glosowany wyrok, a w szczególności jego uzasadnienie, stanowi klasyczny wręcz przykład braku umiejętności radzenia sobie sądów z uzasadnianiem przypisywania strony podmiotowej. Na poziomie teoretycznym (dogmatycznym) stawiane są prawidłowe (w większości) tezy, które nie zostają odpowiednio przeniesione na grunt przedmiotowej sprawy.

Oskarżonemu postawiono pięć zarzutów. Z punktu widzenia przedmiotu niniejszej glosy najistotniejszy jest zarzut pierwszy, że działając umyślnie w zamiarze bezpośrednim pozbawienia życia pokrzywdzonej, zadał jej cios w głowę nieustalonym narzędziem, powodując złamania kości czaszki i obrażenia wewnątrzczaszkowe skutkujące jej zgonem, przy czym czynu dopuścił się w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, tj. popełnienia czynu z art. 148 § 2 pkt 3 k.k. Pozostałe zarzuty dotyczyły zaboru w celu przywłaszczenia pieniędzy, kart bankomatowych i innych rzeczy należących do pokrzywdzonej oraz podjęcia z jej konta pieniędzy przy pomocy skradzionej jej karty bankomatowej. Przepięstwa przeciwko mieniu popełnił w warunkach art. 64 § 1 k.k.

Sąd Okręgowy uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w punkcie I. Z jego opisu wyeliminował jednak stwierdzenie, iż sprawca działał w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie. Czyn został zakwalifikowany jako zabójstwo w typie podstawowym z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k.¹ Sąd wymierzył oskarżonemu karę dożywotniego pozbawienia wolności. Orzekł również, na podstawie art. 40 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k., środek karny w postaci pozbawienia praw publicznych na okres lat 10. Oskarżony został uznany za winnego popełnienia również pozostałych zarzucanych mu czynów. Wymierzone kary częściowe zostały połączone w karę łączną dożywotniego pozbawienia wolności. Na podstawie art. 77 § 2 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. sąd zastrzegł, że oskarżony może skorzystać z warunkowego przedterminowego zwolnienia nie wcześniej niż po odbyciu 30 lat pozbawienia wolności z orzeczonej kary łącznej. Orzekł także o podaniu wyroku do publicznej wiadomości poprzez publikację jego treści w lokalnym wydaniu gazety.

Apelację od wyroku wniósł prokurator i obrońca oskarżonego. Prokurator podniósł zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, polegający na błędnym uznaniu przez sąd, że zachowanie oskarżonego w postaci zabójstwa nie było działaniem w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie. W uzasadnieniu zauważył, że pozbawienie przez oskarżonego życia 24-letniej dziewczyny, z którą pozostawał w związku, dla osiągnięcia niewielkiej korzyści majątkowej należy za takową motywację uznać. Trafnie podniósł, że zasadność takiego rozwiązania zdaje się dostrzegać sam sąd, który wszak orzekł środek karny pozbawienia praw

¹ Czyn został popełniony 25 czerwca 2014 r., wyrok sądu I instancji zapadł 20 czerwca 2016 r.

publicznych. Prokurator wniósł o zmianę wyroku przez przyjęcie, iż oskarżony dopuścił się zabójstwa w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie i zakwalifikowanie jego czynu jako morderstwa stypizowanego z art. 148 § 2 pkt 3 k.k.

Obrońca oskarżonego kwestionował sam fakt popełnienia przez niego zabójstwa. Alternatywnie zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na uznaniu oskarżonego winnym popełnienia zbrodni zabójstwa z zamiarem bezpośrednim. Zdaniem obrońcy czyn oskarżonego mógłby wyczerpywać znamiona przestępstwa z art. 155 k.k., ewentualnie z art. 156 § 3 k.k. Niejako konsekwencją takiego stanowiska był również zarzut rażącej niewspółmierności orzeczonej kary dożywotniego pozbawienia wolności. Obrońca wniósł o uniewinnienie oskarżonego od zarzucanych mu czynów, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku polegającą na przyjęciu, iż zachowanie oskarżonego wypełniło znamiona czynu z art. 155 k.k. lub art. 156 § 3 k.k. i wymierzenie stosownej kary albo o zmianę zaskarżonego wyroku polegającą na przyjęciu, iż przestępstwo z art. 148 § 1 k.k. zostało dokonane przez oskarżonego z zamiarem ewentualnym i wymierzenie stosownej kary w dolnych granicach ustawowego zagrożenia, a także o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu miejscowo sądowi okręgowemu oraz zmianę zaskarżonego wyroku polegającą na wymierzeniu wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności w łagodniejszym wymiarze.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie zmienił punkt I zaskarżonego wyroku, przyjmując, że oskarżony dopuścił się zabójstwa w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie i kwalifikując ten czyn jako zbrodnię z art. 148 § 2 pkt 3 k.k. W pozostałej części zaskarżony wyrok został utrzymany w mocy.

Jak wynika z danych zawartych w uzasadnieniu sądu apelacyjnego, stan faktyczny wyglądał następująco. Przed popełnieniem czynu, o którym mowa, sprawca ukraść z konta pokrzywdzonej pieniądze. On i pokrzywdzona pokłócili się o to. W dniu zdarzenia oskarżony zabrał ze sobą przedmiot, którym potem zadał cios. Oskarżony, zdaniem sądu, chciał uniknąć konsekwencji związanych z wcześniejszą kradzieżą. Wykorzystując zaufanie pokrzywdzonej, zaprowadził ją w wybrane, znane sobie, odludne miejsce. Zadał pokrzywdzonej jeden cios, silny, niespodziewany, w głowę. Sąd w tym miejscu opisu stanu faktycznego stwierdził, że oskarżony przewidywał, iż może w ten sposób pozbawić życia pokrzywdzoną i „bezsprzecznie godził się na to”. Zdaniem sądu „Zachowanie oskarżonego z pewnością nie było zatem działaniem nieumyślnym (art. 155 k.k.) czy też umyślnym spowodowaniem ciężkiego uszczerbku na zdrowiu z objętym umyślnym następstwem w postaci zgonu ofiary (art. 156 § 3 k.k.), a z całą stanowczością należało je zakwalifikować jako zabójstwo w zamiarze bezpośrednim”. Pojawia się tu pewna sprzeczność, do której odniosę się w dalszej części glosy. Następnie oskarżony upewnił się, czy pokrzywdzona nie żyje i ukrył ciało, usuwając przedmioty mogące umożliwić jego identyfikację. Wyrzucił narzędzie przestępstwa. Wprowadzał w błąd bliskich po-

krzywdzonej co do jej losu. Oskarżony popełnił czyn na krótko przed rozpoczęciem odbywania kary pozbawienia wolności.

Akceptując, co do zasady, rozstrzygnięcie sądu apelacyjnego, warto odnieść się do następujących kwestii:

- postaci zamiaru w przypadku ustalenia motywacji zasługującej na szczególne potępienie,
- sposobu ustalania motywacji sprawcy,
- oceny motywacji ekonomicznej.

Sąd apelacyjny przytoczył kilka przykładów z orzecznictwa, wyjaśniając pojęcie motywacji zasługującej na szczególne potępienie.

Z wyводу sądu apelacyjnego można wnosić, że nie był do końca pewny, jaki zamiar ma przypisać sprawcy. Z jednej strony, analizując tło motywacyjne (kłótnia z pokrzywdzoną, przygotowanie narzędzia), zdawał się iść w kierunku zamiaru bezpośredniego, co zresztą zostało wyraźnie wyartykułowane; z drugiej strony jednak sąd stwierdził, że „zadając jej niespodziewany, silny cios narzędziem, które jak sam określił miało wygląd młotka i tak też zostało określone przez biegłego, przewidywał, że może w ten sposób pozbawić ją życia i bezsprzecznie godził się na to”. Możliwość przewidywania popełnienia czynu zabronionego i godzenie się na to charakteryzują zamiar ewentualny, a nie bezpośredni. Zazwyczaj przy przypisywaniu zamiaru, zwłaszcza w przypadku pozbawienia życia człowieka, sądy starają się zachować pewien „margines bezpieczeństwa” i jeżeli nie ma absolutnie bezsprzecznych przesłanek, że sprawca chciał pozbawić życia pokrzywdzonego, zwykły przyjmować popełnienie czynu w zamiarze ewentualnym. Jest to swego rodzaju kompromis – oskarżenie, które zwykle w takich sytuacjach stawia zarzut zabójstwa popełnionego w zamiarze bezpośrednim, „ustępuje”, godząc się na przypisanie zamiaru ewentualnego, a obronie trudniej jest podważyć płynne, ocenne „godzenie się” niż jednoznaczne „chcenie”.

Wydaje się, że owa niekonsekwencja sądu wynika z dostrzeżenia faktu, iż sprawca popełnił czyn w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie. W literaturze prawa karnego przeważa pogląd, że o motywacji można mówić wyłącznie w przypadku umyślności², a część przedstawicieli doktryny uważa, że wymagany jest tu zamiar bezpośredni³. Na pierwszy rzut oka takie przekonanie jest uzasadnione brzmieniem przepisów Kodeksu karnego, w szczególności art. 115 § 2 k.k.⁴ Tak jednak nie jest. Motywacja nie musi towarzyszyć tylko umyśl-

² Tak: M.J. Lubelski, *Glosa do wyroku SN z 9 maja 2000 r., WA 13/2000*, „Państwo i Prawo” 2001, z. 8, s. 110; J. Lachowski, *Pozbawienie praw publicznych w kodeksie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 10, s. 59–60. Odmiennie: J. Kulesza, [w:] *System Prawa Karnego*, t. 6: *Kary i inne środki reakcji prawnokarnej*, red. M. Melezini, Warszawa 2010, s. 475.

³ G. Rejman, *Zasady odpowiedzialności karnej. Art. 8–31 k.k. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 45.

⁴ Por. M. Budyn-Kulik, *Umyślność w prawie karnym i psychologii. Teoria i praktyka sądowa*, Warszawa 2015, s. 292.

ności⁵, nieumyślność jej nie wyłącza⁶. Nie ma przeszkód, aby przyjąć, że sprawca kierujący się motywacją zasługującą na szczególne potępienie, popełnia konkretny czyn w zamiarze ewentualnym. Sprawca pod wpływem motywacji zasługującej na szczególne potępienie (np. z chęci zysku) może chcieć wyrządzić pokrzywdzonemu krzywdę, ale niekoniecznie musi powziąć zamiar pozbawienia go życia, chociaż przewidując taką możliwość, może się na to godzić⁷.

Pierwotną kwestią jest w tym przypadku ustalenie motywacji sprawcy, a następnie jej ocena. Sąd ustalił, że sprawca kierował się chęcią uzyskania korzyści majątkowej – pieniędzy pokrzywdzonej. Aby ten cel osiągnąć, wykorzystał zaufanie pokrzywdzonej, która była z nim związana emocjonalnie. Kiedy sprawca zorientował się, że pokrzywdzona zdała sobie sprawę z tego, że bez jej wiedzy korzysta z jej pieniędzy i gdy stanowczo sprzeciwiła się takiemu jego postępowaniu (kłótnia), nie zrezygnował z chęci wejścia w posiadanie jej pieniędzy. Motywacja ekonomiczna (chęć zysku) w odniesieniu do czynów przeciwko zdrowiu, a zwłaszcza życiu człowieka, dość jednoznacznie jest uznawana za zasługującą na szczególne potępienie⁸.

Rekonstrukcja motywacji sprawcy jest zawsze niezwykle trudna⁹. W tym przypadku okolicznością dodatkowo utrudniającą ją był upływ czasu. W uzasadnieniu sądu nie ma danych dotyczących poziomu funkcjonowania intelektualnego sprawcy. Nie wiadomo zatem, na ile był on zdolny do autorefleksji, czy analizował swoje postępowanie, dokonywał wglądu w towarzyszące mu emocje itd. Trafnie sąd apelacyjny odwołał się do orzeczeń, z których wynika konieczność uwzględnienia w tej mierze także okoliczności obiektywnych, przedmiotowych, istniejących zarówno przed czynem, jak i następujących po nim. Okoliczności przedmiotowe podlegają interpretacji, która powinna mieć charakter całościowy. Szczególnie ostrożnie należy oceniać okoliczności pojawiające się po popełnieniu czynu. Zadaniem glosatora nie jest ocena zebranego materiału dowodowego w sprawie, nie ma on zazwyczaj dostępu do pełnej wersji akt. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że sąd apelacyjny w uzasadnieniu nie odwołuje się w ogóle do opinii biegłego psychologa. Nie wiadomo, czy w sprawie została taka opinia wywołana. Zazwyczaj w sprawach, w których zachodzi podejrzenie umyślnego pozbawienia

⁵ Szerzej na temat motywacji w prawie karnym por. *ibidem*, s. 276 i n.

⁶ *Eadem*, *Środek karny pozbawienia praw publicznych. Analiza dogmatyczna i praktyka orzecznicza*, „Prawo w Działaniu” 2015, nr 23, s. 119.

⁷ *Eadem*, *Umyślność w prawie karnym i psychologii...*, s. 295.

⁸ *Ibidem*, s. 309.

⁹ J.K. Gierowski, *Diagnoza procesów motywacyjnych jako przedmiot opinii sądowo-psychiatrycznej*, [w:] *Problemy psychologiczno-psychiatryczne w procesie karnym*, red. J.M. Stanik, Katowice 1985, s. 36 i n.; B. Michalski, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, red. A. Wąsek, W. Zawłocki, t. 1, Warszawa 2010, s. 217; B. Hołyst, *Psychologia kryminalistyczna*, Warszawa 2004, s. 184–199; M. Budyn-Kulik, *Umyślność w prawie karnym i psychologii...*, s. 297–298.

życia człowieka, opinia odnośnie do stanu psychicznego sprawcy w czasie czynu jest sporządzana. Zastanawia zatem, dlaczego sąd nie wykorzystał wiedzy specjalistycznej biegłego w tej mierze.

Motywacja, na co już zwracałam wielokrotnie uwagę, jest znamieniem pojemnym. Może oznaczać przyczynę określonego zachowania (węższe znaczenie) oraz stałą tendencję zachowania¹⁰. Sąd, zasadnie zauważając, że nie wystarcza samo tylko oparcie się na okolicznościach przedmiotowych i konieczna jest ich weryfikacja przez pryzmat okoliczności podmiotowych, nie uczynił tego, a może nawet nie podjął próby poczynienia odpowiednich ustaleń. Głębokie, acz nieuzasadnione niczym przekonanie, że odtworzenie motywacji nie wymaga wiadomości specjalnych, zdaje się pokutować w praktyce orzeczniczej. Uzyskanie wiedzy na temat osobowości sprawcy (np. umiejętności odraczania zaspakajania potrzeb, sposobu traktowania innych osób, nawiązywania z nimi dojrzałej relacji emocjonalnej itd.) mogłoby być bardzo pomocne w ocenie jego zachowania. Uzyskanie takiego potwierdzenia trafności interpretacji jest szczególnie istotne w sprawach takich, jak leżąca u podstaw głosowanego wyroku, w których pojawiają się wątpliwości.

Należy również zauważyć, że sąd apelacyjny, jak to zresztą często czynią sądy w przypadku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, miesza płaszczyzny – decyzyjną i behawioralną. Ocenie przez pryzmat szczególnego potępienia podlega decyzja sprawcy (motywacja), a nie jego zachowanie¹¹.

Nie ma racji sąd apelacyjny, pisząc, że zachowanie sprawcy „nie ma żadnego logicznego ani moralnego wytłumaczenia”. Zachowanie sprawcy z pewnością nie zasługuje na usprawiedliwienie z punktu widzenia moralności. Ma natomiast wytłumaczenie zarówno logiczne, jak i moralne. Sprawca z pewnością mniej lub bardziej świadomie takie wytłumaczenia sformułował. Jest to powszechnie opisywany w literaturze kryminologicznej i psychologicznej przypadek zadziałania mechanizmów obronnych, pozwalających zachować sprawcy nienaruszony obraz samego siebie we własnych oczach¹². Odtworzenie takiego „wytłumaczenia” stanowi część zrekonstruowanej motywacji. Sposób wytłumaczenia sobie przez sprawcę braku naganności jego zachowania może właśnie uzasadniać ocenę motywacji jako zasługującej na szczególne potępienie. Chodzi tu o różnicę między tzw. moralnością powszechną (wartości aprobowane przez większość członków danego społeczeństwa) a moralnością prywatną (wartości przyjmowane przez jednostkę)¹³.

¹⁰ M. Budyn-Kulik, [w:] *Środki karne. Przepadek i środki kompensacyjne w znowelizowanym kodeksie karnym*, red. P. Daniluk, Warszawa 2017, s. 12–13.

¹¹ *Eadem*, *Środek karny pozbawienia praw publicznych...*, s. 124–125.

¹² Zob. np. J. Błachut, A. Gaberle, K. Krajewski, *Kryminologia*, Gdańsk 1999, s. 125–126.

¹³ J. Hołówka, *Relatywizm etyczny*, Warszawa 1981, s. 238 i n.; M. Ossowska, *Motywy postępowania. Z zagadnień psychologii motywacji*, Warszawa 1958, s. 240 i n.; *eadem*, *Zagadnienie powszechnie uznanych norm moralnych*, „Studia Filozoficzne” 1957, nr 3, s. 80–96; *eadem*, *Socjologia moralności. Zarys zagadnień*, Warszawa 1963, s. 115–119; S. Ehrlich, *Wiążące wzory zachowania*.

Na tyle, na ile można wnioskować na podstawie informacji zawartych w uzasadnieniu, wydaje się, że sprawca potraktował pokrzywdzoną instrumentalnie. Być może z jego strony relacja z pokrzywdzoną opierała się na dostępie do źródła pieniędzy i być może przyjemnego spędzania czasu. Jak się przekonał, dostęp do zasobów finansowych pokrzywdzonej nie był łatwy (miała opinię oszczędnej), natomiast jej przydatność jako partnerki seksualnej kończyła się z racji tego, że sprawca miał w niedługim czasie rozpocząć odbywanie kary pozbawienia wolności. Motywacja sprawcy mogła być tu więc o wiele bardziej złożona, niż to stwierdził sąd. Z pewnością, jak to zazwyczaj bywa, jego proces decyzyjny charakteryzowała polimotywacyjność, a chęć uzyskania korzyści majątkowej mogła stanowić jeden, niekoniecznie najważniejszy, choć z pewnością najłatwiej dający się zauważyć dla obserwatora zewnętrznego, motyw. Na podstawie danych zawartych w uzasadnieniu można przyjąć, że choć odtworzenie motywacji sprawcy jest niepełne, ocena ustalonego motywu została dokonana poprawnie.

Ani ustalenie motywacji, ani jej ocena nie przesądza jeszcze, jaka postać umyślności powinna zostać przypisana sprawcy w analizowanej sprawie. Na podstawie informacji zawartych w uzasadnieniu wyroku trafniejsze wydaje się przypisanie sprawcy zamiaru bezpośredniego. Okolicznością przesądającą o tym wydaje się być zabranie ze sobą przez sprawcę narzędzia służącego do popełnienia czynu. Udanie się z pokrzywdzoną w odludne miejsce w takiej sytuacji wyraźnie świadczy o zamiarze bezpośrednim pozbawienia jej życia. Wzięcie na spacer narzędzia, którym można wyrządzić krzywdę innej osobie, świadczy o chęci wyrządzenia takiej krzywdy. Nie można tu mówić o motywie obronnym, ponieważ pokrzywdzona nie zagrażała fizycznie sprawcy. Jak wynika z uzasadnienia, to on był inicjatorem udania się w odludne miejsce. Gdyby się pokrzywdzonej bał, najpewniej by tego nie zaproponował. Nie można zakładać, że sprawca chciał „jedynie” spowodować uszczerbek na zdrowiu pokrzywdzonej. Znała ona sprawcę, więc w każdej sytuacji, gdyby pozostała przy życiu, najprawdopodobniej ujawniłaby organom ścigania, że to on jest sprawcą. Sprawca nie mógł sobie pozwolić na rozwiązania połowiczne, jeżeli zdecydował się wyrządzić pokrzywdzonej krzywdę (co nie ulega wątpliwości); zasadne jest zatem przyjęcie, że musiał chcieć ją zabić. Sposób popełnienia czynu potwierdza takie nastawienie sprawcy.

Niniejsza glosa ma charakter mieszany: po części aprobujący, po części krytyczny. Na aprobatę zasługuje trafne uznanie motywacji ekonomicznej (*in abstracto*) za zasługującą na szczególne potępienie. Godna odnotowania jest także próba odniesienia się przez sąd do całego tła motywacyjnego (perspektywa odbywania kary pozbawienia wolności i dążenie do zdobycia środków finansowych ułatwiających

---

Rzecz o wielości systemów norm, Warszawa 1995, s. 76–83; A. Podgórecki, *Socjologiczna teoria prawa*, Warszawa 1998; M. Budyn-Kulik, *Środek karny pozbawienia praw publicznych...*, s. 120–121; *eadem*, *Umyślność w prawie karnym i psychologii...*, s. 303–304.

życie w zakładzie karnym). Niestety, część krytyczna dotyczy kwestii podstawowych, związanych z procesem decyzyjnym sądu, zmierzającym do odtworzenia strony podmiotowej i przypisania jej sprawy.

BIBLIOGRAFIA

- Błachut J., Gaberle A., Krajewski K., *Kryminologia*, Gdańsk 1999.
- Budyn-Kulik M., [w:] *Środki karne. Przepadek i środki kompensacyjne w znowelizowanym kodeksie karnym*, red. P. Daniluk, Warszawa 2017.
- Budyn-Kulik M., *Środek karny pozbawienia praw publicznych. Analiza dogmatyczna i praktyka orzecznicza*, „Prawo w Działaniu” 2015, nr 23.
- Budyn-Kulik M., *Umyślność w prawie karnym i psychologii. Teoria i praktyka sądowa*, Warszawa 2015.
- Ehrlich S., *Wiążące wzory zachowania. Rzecz o wielości systemów norm*, Warszawa 1995.
- Gierowski J.K., *Diagnoza procesów motywacyjnych jako przedmiot opinii sądowo-psychiatrycznej*, [w:] *Problemy psychologiczno-psychiatryczne w procesie karnym*, red. J.M. Stanik, Katowice 1985.
- Hołówka J., *Relatywizm etyczny*, Warszawa 1981.
- Hołyst B., *Psychologia kryminalistyczna*, Warszawa 2004.
- Kulesza J., [w:] *System Prawa Karnego*, t. 6: *Kary i inne środki reakcji prawnokarnej*, red. M. Melezini, Warszawa 2010.
- Lachowski J., *Pozbawienie praw publicznych w kodeksie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 10.
- Lubelski M.J., *Glosa do wyroku SN z 9 maja 2000 r., WA 13/2000*, „Państwo i Prawo” 2001, z. 8.
- Michalski B., [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, red. A. Wąsek, W. Zawłocki, t. 1, Warszawa 2010.
- Ossowska M., *Motywy postępowania. Z zagadnień psychologii motywacji*, Warszawa 1958.
- Ossowska M., *Socjologia moralności. Zarys zagadnień*, Warszawa 1963.
- Ossowska M., *Zagadnienie powszechnie uznanych norm moralnych*, „Studia Filozoficzne” 1957, nr 3.
- Podgórecki A., *Socjologiczna teoria prawa*, Warszawa 1998.
- Rejman G., *Zasady odpowiedzialności karnej. Art. 8–31 k.k. Komentarz*, Warszawa 2009.

SUMMARY

Court of Appeal in Szczecin, in its decision of April 26, 2017 (II AKa 191/16, LEX No. 2295144), acknowledges that a wrong-doer did his act in a direct intention. According to the Court, killing a closely related person out of greed is a “motive that deserves special condemnation”. The commentary is of a mixed character: it partially approves, partially criticizes the verdict. Positive aspects are: recognition of a greed motive as a motive that deserves special condemnation (*in abstracto*) and an attempt at describing the motive background of the act. Critical part deals with basic issues, decision-making process of the court. The verdict is an example of lack of court’s ability to explain the way of prescribing *mens rea*.

Keywords: motive that deserves special condemnation; *dolus directus*; *dolus eventualis*